

Bond Heemschut, Vereniging tot bescherming van cultuurmonumenten in Nederland. Opggericht 1911. Beschermvrouwe H.M. Prinses Beatrix

Raad gemeente Opsterland
Postbus 10.000
9244 ZP Beetsterzwaag

Betreft: Zienswijze op het ontwerpbestemmingsplan “Herinvulling De Wissel (plandeel Beukenlaan) te Beetsterzwaag” en ontwerpbeschikking “omgevingsvergunning Dierenplein middenterrein De Wissel”; plannummer NL.IMRO.0086.02BP De Wissel (BL-0201).

Leeuwarden, 25 juli 2015,

Geachte raadsleden,

Erfgoedvereniging Heemschut maakt zich sterk voor het behoud en de bescherming van het cultuurhistorisch erfgoed. Met ruim 100 jaar ervaring hebben wij geleerd dat cultuurhistorische parels een belangrijke rol spelen in de leefbaarheid en economie van streken, steden en dorpen. Beetsterzwaag is zo'n cultuurhistorische parel, die moet worden gekoesterd. Zoals u zelf heeft vastgesteld in uw Omgevingsvisie 2015-2030 gemeente Opsterland.

De Friese commissie van erfgoedvereniging Heemschut is van mening dat er bij De Wissel nu plannen worden voorbereid die een verdere aantasting mogelijk maken van het parklandschap van Lycklama. Daarom maken wij graag gebruik van de gelegenheid om een zienswijze in te dienen tegen het ontwerpbestemmingsplan “Herinvulling De Wissel (plandeel Beukenlaan) te Beetsterzwaag” en ontwerpbeschikking “omgevingsvergunning Dierenplein middenterrein De Wissel”. Onze zienswijze op dit Ontwerpbestemmingsplan en deze Ontwerpbeschikking richt zich op de gebrekkige bescherming van de Freulesingel en het gebied dat onderdeel is van de Ezelskamp van het parklandschap Lycklama.

Het Lycklamahuis met zijn diepe landschapstuin en de daarbij behorende zichttas op de bomengroep in de Ezelskamp is een rijksmonument (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed monumentnummer 31830). Het over de nog goed herkenbare middeleeuwse opstreckende verkavelingsstructuur gelegde ensemble van Lycklamahuis, oertuin, diepe landschapstuin, Ezelskamp en freulebergje, begrensd door de Freulesingel is het meest in tact gebleven voorbeeld van een huis met parklandschap binnen de lintbebouwing van de bebouwde kom van Beetsterzwaag. Het is een van de belangrijkste wandelroutes in Beetsterzwaag. (zie bijgevoegde figuur van In Arcadia 2013)

Heemschut is van mening dat met een kleine aanpassing aan de plannen een duurzame bescherming van vastgestelde hoge cultuurhistorische waarden mogelijk is.

Omgevingsvisie Opsterland.

Heemschut heeft er kennis van genomen dat u in de Omgevingsvisie Opsterland 2015-2030 het behoud en herstel van de landgoederenzone van Beetsterzwaag als beleid heeft vastgesteld. De cultuur-historische waarde van de landgoederen, waaronder ook de Ezelskamp en Freulesingel zijn genoemd, is door gemeente en provincie vastgelegd in het rapport *Parels in een groen frame - Ontwikkelingsvisie parklandschap Beetsterzwaag & Olterterp (2013)*. Dit onderzoek vormde de basis voor de beleidskeuze in de bovengenoemde Omgevingsvisie, waarin wordt gesteld dat deze studie interessante voorstellen bevat (o.a. voor de

Erfgoedvereniging Heemschut Provinciale Commissie Fryslân

Secretariaat: p/a mw. C. Duim, Steunpunt Monumentenzorg, Postbus 137, 8900 AC Leeuwarden,
0582895336, E- c..duim@hetnet.nl

T-

Ezelskamp) en dat nieuwe ontwikkelingen dienen te passen in de schaal van het gebied en van hoogwaardige kwaliteit te zijn. Heemschut wijst u erop dat dergelijke uitspraken in een Omgevingsvisie juridisch niet zomaar aan de kant geschoven kunnen worden.

Onze visie:

Het ontwerpbestemmingsplan en de ontwerpbeschikking maken het mogelijk dat Talant voor De Wissel de tweede fase van een nieuw zorgcentrum bouwt grotendeels ter vervanging van het bestaande centrum aan de westzijde van de Freulesingel. Volgens de toelichting: "Dit (bestemmingsplan) biedt een ontwikkelingskader voor de zorginstelling voor de toekomst en stelt de cultuurhistorische waarde van het terrein veilig". (toelichting ontwerp bestemmingsplan pagina 1).

In het ontwerpbestemmingsplan kunnen wij echter geen regeling vinden die de door onderzoeksbureau In Arcadia vastgestelde cultuurhistorische waarden (bijlage bij de toelichting van het ontwerpbestemmingsplan) veilig stelt. In onze visie zijn de bestemming "groen" op een deel van de Ezelskamp, en op een strookje langs de Freulesingel, evenals de plaatsing en de omvang van de bouwvlakken in de bestemming *Maatschappelijk* niet in overeenstemming met de "Hoge Cultuurhistorische waarde" die aan de Freulesingel en Ezelskamp, met beeldbepalende boomgroep zijn toegekend volgens het onderzoek van In Arcadia..

Concreet stellen wij het volgende voor:

A. De Ezelskamp, die bestaat uit het gebied dat tot mei 2015 hertenkamp was en overgaat in de speelweide aan de noordzijde van It Merkelân, is onlosmakelijk onderdeel van het landgoed Lycklama. De **beeldbepalende bomengroep op de Ezelskamp** heeft een vastgestelde "hoge cultuurhistorische waarde" binnen het landgoed Lycklama, Dergelijke bomengroepen hadden de functie om diepte te geven aan het landschap en deze bomengroep staat in de oorspronkelijke **zichtas** vanaf het Lycklamahuis naar Freulesingel. Het diepte-effect wordt alleen bereikt als er zowel voor als achter de bomengroep nog een groot stuk open groen is.

Om de hoge cultuurhistorische waarde van het parklandschap te bewaren en zelfs te vergroten is Heemschut tegen de voorgestelde bebouwing op de Ezelskamp. Beter nog is als het gebied tot aan de Beukenlaan vrij van gebouwen blijft. Het effect is dan dat het parklandschap niet alleen behouden maar zelfs een stukje in oude glorie hersteld wordt. De zichtlijn op de bepalende bomengroep kan op die manier het best tot zijn recht komen, evenals de bomengroep zelf.

Volgens het ontwerp is het mogelijk om de kinderboerderij met dierenverblijf en dagbesteding terug te plaatsen naar de zuidelijke locatie, waar zij eerst ook gevestigd was. Door deze maatregelen wordt het parklandschap op zijn minst in huidige staat gehandhaafd.

In het Ontwerpbestemmingsplan moet aan de **beeldbepalende bomengroep** de bestemming Bos met toevoeging van *hoge cultuurhistorische waarde* worden toegevoegd. De Ezelskamp zelf verdient de bestemming Groen eveneens met toevoeging van hoge cultuurhistorische waarde.

B. Freulesingel

Niet voor niets is de Freulesingel een belangrijke wandelroute. De singel wordt gekarakteriseerd als de best bewaarde historische laan van Beetsterzwaag: imposante eikenlaan die door zijn gaafheid en zeldzaamheid in beplanting en tracé, ouderdom, monumentale lengte (vanaf het Kerkepad in het dorp tot aan het Koningsdiep) en zijn betekenis voor de ruimtelijke samenhang en kwaliteit als verbinding tussen het dorp en het Koningsdiep. In het onderzoeksrapport van In Arcadia wordt dan ook een "hoge cultuurhistorische waarde" toegekend aan de Freulesingel.

In de drie ! verschillende bestemmingsplannen waar de Freulesingel in valt, wordt deze "hoge cultuurhistorische waarde" nauwelijks beschermd. De bestemming van de Freulesingel is nu opgeknipt in drie verschillende bestemmingsplannen met verschillende regelingen: het oostelijke deel van de Freulesingel valt in het bestemmingsplan "Herinvulling deel De Wissel ter hoogte van de weg 't Rond" met de bestemming bos. De Freulesingel (openbaar pad + een eikenrand) is opgenomen in de Beheersverordening Beetsterzwaag-Kom

Erfgoedvereniging Heemschut Provinciale Commissie Fryslân

Secretariaat: p/a mw. C. Duim, Steunpunt Monumentenzorg, Postbus 137, 8900 AC Leeuwarden,
0582895336, E- c.duim@hetnet.nl

T-

en de westkant van de Freulesingel is opgenomen in dit Ontwerpbestemmingsplan plandeel Beukenlaan. Deze westrand van de Freulesingel heeft nu in het Ontwerpbestemmingsplan met de bestemming *groen*. Deze versnippering over 3 bestemmingsplannen komt het behoud van de cultuurhistorische waarde niet ten goede. Om de erkende hoge cultuurhistorische waarde te behouden moet dit op zijn minst samengevoegd worden tot één gelijkwaardige bestemming in één bestemmingsplan als *groen* met de toevoeging en regeling *laan met hoge cultuurhistorische waarde* met een breedte van minimaal 20 meter aan weerskanten, gerekend uit het hart van het onverharde pad. Alleen met die maatvoering kan de karakteristieke dubbele rij eiken behouden blijven.

Om het laankarakter tot zijn recht te laten komen, dient bebouwing vlak langs de Freule singel een stapje terug te doen. Heemschut is dan ook tegenstander van grote bouwvlakken, en een te grote bebouwingshoogte aan de westzijde van de Freulesingel. In het al uitgevoerde deel van De Wissel, ten oosten van de Freulesingel is de bebouwingsgrens wel op ruim voldoende afstand gelegd. Deze afstand kan als voorbeeld genomen worden.

C.Beheer historisch waardevol groen. In het Ontwerpbestemmingsplan wordt niets gezegd over het beheer van het gebied en zeker niet over beheer en de manier van behoud van het cultuurhistorisch waardevol groen. Het gebied grenst aan de ecologische hoofdstructuur. In onze visie is het nodig om een beheerplan toe te voegen voor onderhoud van het cultuurhistorisch waardevol groen. Een plan voor herplanten van bomen ter compensatie voor de grootschalige bomenkap is niet bij de stukken aangeleverd.

D.Beeldkwaliteitsplan Heemschut dringt erop aan om aan het ontwerpbestemmingsplan alsnog een beeldkwaliteitsplan toe te voegen. Heemschut heeft eerder erop aangedrongen om voor dit gebied een beeldkwaliteitsplan op te stellen en door u vast te laten stellen tegelijk met het bestemmingsplan. Dit is helaas niet gebeurd. De geconstateerde cultuurhistorische waarden hadden in dit beeldkwaliteitsplan positief verwerkt kunnen worden. Nu mist u een toetsingskader om de plannen te beoordelen.

Immers wenst de gemeente op deze plek op een andere dan de standaardkwaliteit te sturen, hetgeen zij heeft vastgelegd in de Omgevingsvisie Opsterland 2015-2030. De planlocatie betreft een bijzondere plek in de landgoederenzone waarvoor de gemeente een bijzondere invulling wenst. Om tot het gewenste ambitieniveau is het daarom van belang dat de gemeente met het bestemmingsplan alsnog een beeldkwaliteitplan vaststelt. Beide documenten zorgen tezamen voor de planologische verankering van het gewenste ambitieniveau. Na vaststelling door de Raad zullen de criteria gesteld in het beeldkwaliteitplan de welstandscriteria zijn waaraan later ingediende omgevingsvergunningen kunnen worden getoetst aan de redelijke eisen van welstand en aan behoud en herstel van cultuurhistorische waarden.

Tot slot..Heemschut Fryslân wil met deze zienswijze een positief signaal afgeven en de hoop uitspreken dat met de nieuwbouw van Talant aan De Wissel het historische parklandschap achter het huispark van Lycklamahuis en Fockema Andreaehuis juist in kwaliteit verhoogd wordt. Juist door de vernieuwingsslag ligt hier nu een kans voor herstel van de landgoederenzone ter plekke. Wij zullen de verdere procedure met belangstelling volgen en gaan ervan uit dat u ons op de hoogte houdt.

Met vriendelijke groet,

Drs. Paula. C.L. Voorthuysen-Sanders

waarnemend - voorzitter Commissie Fryslân, Erfgoedvereniging Bond Heemschut

Voorstel herstel Lycklama parklandschap volgens Pa-
rels in een gron frame - Stichting In Arcadia 2012

